

[TUP BUDUĆNOSTI] Gradski vijećnici podijeljenih mišljenja o sudbini bivše gruške tvornice

Andrea Falkoni Račić © 1.12.2022

PODIJELI

👍 0

🔗 0

f

🌐

📧

✉

Prije godinu dana zauvijek su zatvorena vrata posljednje dubrovačke tvornice – Tvornice ugljenogرافitnih proizvoda (TUP) u Gružu. Nekadašnji tvornički pogoni i cijeli prostor društva TUP d.d. prešli su u ruke Grada Dubrovnika, koji je nakon kupnje, krenuo u osmišljavanje održivog modela novog gradskog kulturno – društvenog inkubatora. Ideja je, ističu iz Gradske uprave, transformacija proizvodnih pogona TUP-a u urbano tkivo te regeneracija prostora koji su dugo godina bili izloženi onečišćenju, korištenjem održivih materijala u procesu obnove. Budući da su kupnju nekadašnje tvornice podržali gradski vijećnici, zanimalo nas je na koji način nekolicina njih vidi budućnost TUP-a. Većina naših sugovornika je stava kako se prije svega treba povesti šira rasprava. Samo Andro Vlahušić smatra kako Grad TUP treba prodati!

Kreativna četvrt

Gradska vijećnica Hrvatske stranke umirovljenika Olga Muratti smatra kako prostor u Gružu treba biti dubrovačka kreativna četvrt.

-Kakva? To treba osmisliti tim stručnjaka različitih profila. TUP mora biti nešto posebno, nešto drukčije, primjereno Dubrovniku koji je i sam poseban i drukčiji od drugih – ističe nam Muratti koja je mišljenja kako osim stručnjaka u osmišljavanju budućnosti TUP-a trebaju sudjelovati i naši mladi sugrađani. Osim toga, smatra kako bi trebalo pogledati i iskustva drugih u sličnim projektima transformacije industrijske baštine te tražiti mišljenja stručnjaka i izvan Hrvatske.

-S obzirom da je riječ o velikom prostoru, Dubrovnik bi kupnjom TUP-a trebao riješiti i svoj podstanarski odnos. Ako već imamo TUP, u njemu trebamo riješiti sva ona društva i ustanove koje sad plaćaju skupe najamnine. Na taj bi se način, a ne možemo zažmiriti oči jer treba vraćati kredit, osigurala dobit te bi se sredstva prelijevala ponovno u gradsku blagajnu, umjesto da idu negdje drugo – iznosi nam vijećnica Muratti.

Olga Muratti

I stanovi i garaže su potreba

Dubrovnik, istaknula je, ima dva velika problema koja mora početi rješavati, a to su stambeno zbrinjavanje mladih i gradnja garaža, odnosno rješavanje parkinga u mirovanju.

-Voljela bih da se u Dubrovniku konačno nađe i prostor za stanove za mlade. To je izvrsna lokacija, međutim, hoće li tamo za to biti prostora, ne znam, ali čisto iznosim kao temu za razmišljanje. Osim toga, kad se bude osmišljavala konačna namjena ovih prostora, Grad mora pri tome misliti i o izgradnji garaža. Ovo nije samo moje razmišljanje, takvog su stava i brojni naši sugrađani s kojima sam razgovarala. Prostor TUP-a je izuzetan te bi ga trebalo maksimalno iskoristiti i ispod zemlje i iznad zemlje. Što od svega ovoga može biti realizirano ne znam, ali smatram da će se iz više različitih ideja, pa i glupih kako to nekad volimo reći, izroditi nešto pametno – mišljenja je.

Dodala je kako je iznijela zapravo nasušne potrebe grada za koje se mora pronaći rješenje.

– To su problemi o kojima treba vrlo ozbiljno i dugoročno razmišljati. Naravno nije to nešto što će se napraviti u godinu, dvije ili tri, ali nekad su postojali kratkoročni, srednjoročni i dugoročni planovi. Čini mi se da dugoročan plan može biti dio ovoga o čemu ljudi sve više govore jer su to potrebe ovog grada – iznosi Muratti te napominje kako niti jedan projekt, pa ni ovaj ne treba mijenjati kako se mijenja vlast već ih treba nasljeđivati, dograđivati i voditi ka zajedničkom cilju.

Gradska vijećnica HSU-a također ističe kako bi kod osmišljavanja budućnosti TUP-a trebalo uključiti i strane stručnjake, jer: 'Ako se jednom taj prostor stavi u krivu funkciju, onda nam nema pomoći i to bi bila velika šteta'.

TUP – život grada

– Nisam za to da se sad na brzinu tamo nešto napravi samo da kažemo da smo nešto napravili. Smatram da je puno bolje napraviti malo, ali da to bude dugoročno rješenje nekog od problema. Po meni je TUP investicija u koju je trebalo ući, podržavam je i podržala sam je. Dobro je da se dogodila, ali je sad prevelika obveza osmisлити pravilno korištenje i namjenu tog prostora. Ne može to biti u godinu, dvije, čak ni u jednom mandatu, ali dugoročno imamo obvezu djeci ovog grada ostaviti nešto kvalitetno kad smo već dobili mogućnost to napraviti kupnjom ovog prostora. TUP treba značiti život grada. To je gradski prostor, bez obzira tko je danas, a tko će sutra biti na vlasti, i tako treba razmišljati. Ako za početak napravimo kvalitetnu pripremu i raspravu i osmislimo te sažmemo nekoliko namjena, učinili smo puno – zaključila je.

Urbano središte ili turistička destinacija

Vijećnica Srđ je Grada Petra Marčinko ističe kako je pitanje TUP-a sad više pitanje toga može li Dubrovnik sebi osigurati preživljavanje kao urbano središte, a ne kao turistička destinacija.

-Mislim da je bitno da je Dubrovnik preko UTD Raguse dao platformu potpuno novim kreativnim i kulturnim industrijama. Potaknuo ih je na taj način da se počnu razvijati i da imaju barem taj prostor osiguran. Pandemija nam je dokazala da smo jako ranjivi i ekonomski i kao društvo zbog toga što ovisimo o monokulturi turizma. Vrijeme je da iz te lekcije naučimo i da počnemo razmišljati prema kojim se to novim industrijama krećemo kako bismo postali otporniji kao društvo – ističe Marčinko. Naglasila je kako ne želi iznositi svoje ideje što bi u TUP-u sve trebalo biti jer se tada ljudi vode nekim svojim partikularnim interesima.

-Važno je dati prostor novim mainstream sektorima kao što su kulturne i kreativne industrije, odnosno da kad programiramo taj prostor, da oslušujemo potrebe zajednice. Ne samo nas političara, koji onda zbrajamo i oduzimamo svatko na svoj način, nego zaista ono što gradu Dubrovniku treba da se nastavi razvijati kao urbano središte. Pitanje TUP-a je pitanje brige o budućim generacijama – smatra Marčinko.

Petra Marčinko

– Mladi ljudi koji su sada već tamo i koji su pokrenuli cijelu priču oko TUP-a su po meni i zbog svojih stručnih znanja i volje neprocjenjivo bogatstvo Dubrovnika. Mi te ljude imamo obvezu kao zajednica čuvati i paziti te im omogućiti razvoj u najboljim uvjetima – govori nam Petra Marčinko. Ono što je u razvoju cijele daljnje priče o transformaciji prostora bivše tvornice za nju jako bitno jest transparentno vođenje projekta. Smatra kako bismo u osmišljavanju buduće namjene trebali uključiti koliko god možemo vanjskih stručnjaka koji nam mogu pomoći svojim znanjima iz primjera po Europi, da ne gubimo vrijeme ponavljajući njihove pogreške.

-Ovo će biti svojevrsni pionirski posao, ali ako se u njega uključe svi relevantni akteri i ako zaista damo tim novim mladim liderima da nas vode svojim znanjem, mislim da ne možemo pogriješiti – zaključila je Marčinko.

'TUP treba prodati!'

Za razliku od prethodnih sugovornika, nezavisni vijećnik Andro Vlahušić smatra kako TUP nema budućnost!

-TUP treba prodati! Nitko nema nikakvu ideju što napraviti s tim prostorom. Stoga se treba vratiti izvornoj ideji, onome što piše u Urbanističkom planu uređenja Gruški akvatorij. TUP smo promišljali, pitali građane i udruge i odredili da na prostoru od 25 tisuća kvadrata 10 do 20 posto budu društveni sadržaji. Ostalo je stambeno poslovna namjena, jer ništa drugo u TUP-u ne može zaživjeti ukoliko nećemo tamo 'soriti' još dodatnih 50 ili 5 milijuna kuna godišnje – mišljenja je Andro Vlahušić.

Na pitanje zašto tamo ništa drugo ne može zaživjeti odgovara:

-Nitko nema nikakvu ideju što s tim prostorom, nikome do sad ništa nije palo na pamet. Što to može biti u TUP-u na više od 2 tisuće kvadrata? – iznosi dalje Vlahušić.

Napomenuo je kako Grad formalno još nije kupio TUP, odnosno kako nije ispunjen ugovor o kupnji budući da je procijenjen za 18 milijuna kuna manje nego što je plaćen.

Andro Vlahušić

Dubrovnik je izrazito nekreativan grad

-Dok se to ne završi Luka Dubrovnik i UTD Ragusa su dani u zalag za TUP za koji ne znamo što ćemo s njim. Založili smo cijelu UTD Ragusa i cijelu Luku Dubrovnik, 'ubili' smo ih, a ne znamo što ćemo s tim prostorom. Nikome ništa nije palo napamet i ne samo to, nitko nije napravio nikakvu radnu skupinu, nikakav okrugli stol, prije ili poslije kupnje. Dubrovnik je izrazito nekreativan grad. Ne zaboravimo da imamo kreativnu četvrt koja se zove Lazareti. Za nju smo upotrijebili svu moguću pamet koju je Hrvatska tada imala, i što danas imamo u Lazaretima? Imamo Lindo, našu super gradsku

ustanovu, koja ima budžet od 4 milijuna kuna, a tri milijuna kuna daju građani. Treba li nam Lindo? Naravno da treba. ART Radionici Lazareti smo dali besplatan prostor za noćni klub koji radi potpuno besplatno, ne plaća ništa. Jany Hansal održava Dešu koliko može, Davor Mojaš održava Lero koliko može, a što se događa u pet lađa? Ništa – iznosi dalje Vlahušić.

Po vama TUP onda nema budućnosti?, pitali smo.

-Nema osim da troši gradske pare i da bude skladište u koje još nitko nije preselio – odgovorio je.

Potom je rekao kako građani ne znaju kako preko puta TUP-a postoji gradski prostor od 30, 40 tisuća kvadrata, koji se zove: koncesija Luke Dubrovnik do 2050. godine.

-Na parkingu ispred Luke postoji nešto što se radno zove ljetna pozornica – kulturna kocka ili kocka kulture društvenog sadržaja, povezana s parkom i tržnicom. Na desetak tisuća metara četvornih imamo 'kulturnu kocku' i zamislite tu veliku knjižnicu, kulturni centar, koncertnu dvoranu... i sve to na samoj obali mora. Dakle, imamo idealnu lokaciju prvi red do mora, a mi smo kupili nešto u trećem redu – slikovito objašnjava Andro Vlahušić.

Kakav je pravni status nekretnina?

-Da bismo uopće razgovarali o transformaciji TUP-a i načinu na koji će se on transformirati, trebali bismo oko toga provesti širu raspravu i dobiti na raspolaganje sve relevantne podatke o TUP-u. Gradski vijećnici su izglasali kupnju TUP-a te postoje određene kreditne obveze koje Grad sad mora izvršavati. Postoje i zakupci koji imaju ugovore o zakupu. Moramo, naime, biti svjesni toga da je većina prostora u TUP-u trenutno zakupljena, ali ne znamo stanje, odnosno status tih ugovora, na koliko dugo su oni zaključeni i po kojim iznosima zakupnina. Grad nam je stavio na raspolaganje tek informaciju da je u ovom trenutku u tijeku revizija tih ugovora. Dakle, mi moramo znati kakav je uopće pravni status nekretnina u vlasništvu TUP-a da bismo mogli razgovarati o transformaciji i rokovima u kojima se ta transformacija treba dogoditi – mišljenja je gradski vijećnik Mosta Maro Kristić.

-U ovom trenutku je jako važna i informacija, a koju također ne znamo, može li TUP kao dioničko društvo u gradskom vlasništvu iz tih zakupnina izvršavati kreditne obveze. Znamo da je kredit jako visok i te obveze treba vraćati – iznosi Kristić te ponavlja kako bi se o tome kako bi trebala izgledati transformacija prostora bivše tvornice trebalo razgovarati u jednom širokom krugu.

Maro Kristić

Prvo treba odrediti u kojem smjeru idemo

-Mislim da to nije isključivo politička odluka, nego odluka u koju bi trebalo uključiti struku i ljude koji su u tom kontekstu puno kvalitetniji i stručniji od nas političara. Ovo su ipak stvari koje se ne bi smjelo lomiti političkom odlukom preko koljena, jer to može izazvati dalekosežne posljedice. Bilo bi najlošije od svega da na kraju taj TUP, zbog nemogućnosti vraćanja kredita, opet dobije nekog novog vlasnika. Ne bih sad bio vizionar pa iznosio neke stavove dok se ne suočimo sa situacijom kakva ona zaista jest trenutno, dok ne vidimo i ne dobijemo konkretne informacije od Grada – navodi dalje Maro Kristić.

Dotaknuo se i projekta Novog europskog Bauhauusa.

-Znamo da je Grad krenuo u priču europskog Bauhauusa, ali to su sve sad informacije na kapaljku i koje ne garantiraju ništa. Vidimo dosta i sa strane Gradske uprave nekonzistentnih stavova i razmišljanja oko buduće namjene tih prostora.

Stalno se iznose nove ideje. Tu je jasno očito da se nema konkretnog stava niti da se tu donijela konačna politika korištenja tog prostora. Ali, da bi ona bila jasna i da bi zaista svi mogli slijediti taj put, mislim da treba provesti široku raspravu, a ne iznositi pojedinačna razmišljanja koja možda sutra nisu utemeljena ni financijski održiva. Pitanje je hoćemo li mi taj prostor komercijalizirati maksimalno ili ćemo ga na jedan određeni način podrediti nekim drugim gradskim potrebama. Ali to onda znači da se moraju osigurati financijska sredstva opet za vraćanje kredita. To je prvi stav oko kojega se moramo odlučiti, u kojem smjeru idemo. Hoće li to biti kompromis između privatnih i javnih sadržaja ili će to biti potpuno javno, ili pak potpuno privatno. To je odluka koju prvo moramo donijeti i onda dalje u tom smjeru koračati. Treba se voditi činjenicom da u prostorima TUP-a postoje zakupci koji imaju svoje ugovore, o kojima mi jako malo znamo i sigurno ti zakupci neće tako lako pristati na nešto što za njih nije povoljno. Tu činjenicu treba uvažavati – stav je vijećnika Mosta Mara Kristića.

'Na ovakvoj lokaciji, pozavidjeli bi mnogi'

Zanimljivo razmišljanje ima vijećnica Katarina Doršner (HDZ). Najprije je naglasila ono što je po njoj i najvažnije: 'Uložili smo napor i uspjeli kupiti taj prostor'.

-Radi se o nekadašnjoj tvornici s pripadajućim zemljištem, koja je izrasla u miljeu lučke i industrijske zone Gruža. Trenutno je gotovo napuštena. Veliki je izazov dati joj pravu namjenu na primjer po uzoru na istočni London, dokove, gdje su od zapuštenog industrijsko-lučkog područja napravili novi centar Londona koji privlači brojne stanovnike i turiste. Ovo je dobar ulog za povlačenje novca iz Europskog fonda Novi Europski Bauhaus i pruža velike mogućnosti za angažman talentiranih kako naših tako i stranih stručnjaka. Na ovako interesantnoj lokaciji u gradu okruženom morem, pozavidjeli bi mnogi gradovi Europe – mišljenja je Doršner te ističe kako se ovaj prostor može lako integrirati u okolicu.

-Bez obzira na planove širenja operativne obale luke, bilo bi atraktivno uz cestovni put stvoriti pješačku komunikaciju, šetnicu od TUP-a i Kantafiga do nedavno obnovljenog ljetnikovca Bunić Kaboga. Šetnicu bi se moglo diskretno osvijetliti, obogatiti održivim ugostiteljstvom i malim mulima na kojima bi se privezivale barke i uredila mala kupališta na mjestima koja ljudi već danas koriste, pogotovo kada se očekuje rješenje kanalizacije Mokošice projektom Aglomeracije. Tvornica TUP iako nije direktno povezana sa željeznicom Ćiro, ali je željeznica omogućila razvoj Gruža i sada bi bilo dobro nadovezati se na već postojeći projekt međunarodne prekogranične suradnje općina Ravno, Konavle i Herceg Novi, kojom se europskim novcem uredila trasa bivše željezničke pruge Ćira u biciklističko pješačku stazu. Također bi se moglo obnoviti na isti način i priključiti tome i dio željezničke pruge od Kantafiga do Šumeta koji je i sada u relativno dobrom stanju te time dati dodatnu vrijednost projektu TUP-a i tog dijela grada – zanimljiva je ideja vijećnice. Stvaranje takvih puteva namijenjenih pješacima, biciklistima i sportašima, mišljenja je, pridonijelo bi zdravlju stanovnika i stvorilo turistički brand. Tako bi se velika frekvencija turista u Povijesnoj jezgri disperzirala i to doprinosi zdravlju i održivom turizmu.

Katarina Doršner

Dala je i odgovor na pitanje što je Bauhaus i što bi značilo za našu sredinu Novi Europski Bauhaus?

-Projekt Bauhauusa, iako je egzistirao samo četrnaest godina je najznačajnija Škola arhitekture, dizajna i umjetnosti 20. stoljeća. To je bio odgovor na industrijalizaciju gdje se na jedan poseban način cijenilo i funkcionalnost i ljepota stvari. Nije to bila samo propaganda već kljajalište ideja. Kao što je rekao posljednji direktor Bauhauusa, gospodin Mies: 'Samo ideja ima takvu snagu, tako puno postići', toliko jaku da se i Europa danas na to poziva. Osobno sam prije desetak godina imala priliku vidjeti muzej Bauhauusa u Berlinu i impresivan je. Mogli bi se poslužiti izrekom Ursule Von der Leyen, predsjednice Europske komisije: 'Ako Europski zeleni plan ima dušu, tada je Novi Europski Bauhaus onaj koji vodi u eksploziju kreativnosti diljem Europe' – iznosi Doršner, koja je mišljenja je kako je lokacija TUP-a idealna za balans starog i novog.

Treba izbegavati elitizam i zatvorenost u komunikaciji

-Dubrovnik nije samo grad naslijeđa već i grad budućnosti u kojem se cijeni i vrednuje ostavština, miješa staro i novo i time stvara održivi grad budućnosti. Revitalizacija TUP-a izazov je za stručnjake svih profila. Potrebno je stvoriti jedinstven, multifunkcionalan prostor koji će biti atraktivan za razne inicijative, kao na primjer radionice tehničke kulture, obrta, malo kazalište, prostor za izradu kostima i proba, kafeteriju, knjižnicu, akvarij, filmski studio, prostor za stvaranje video igara i na primjer osmisliti muzej Bauhauusa.

Prostor treba biti šire dostupan ljudima svih afiniteta, sve dobi i svakog staleža. Treba izbjegavati elitizam i zatvorenost u komunikaciji te poštivati interakciju, timski rad i multidisciplinarnost. Grad je omogućio prostor za sve i to treba ostati šansa za sve kategorije interesa, nikako ne monokultura i nikako ne samo za malu skupinu izoliranih ljudi – iznosi nam Katarina Doršner.

Dotaknula se u svom razmišljanju i same arhitekture i građenja pri čemu trebaju biti zadovoljeni estetski i tehnički uvjeti, ali se moraju uklopiti u tvornički izgled.

-Održivi materijali, kvalitetna obrada, funkcionalnost, modernizam, estetika, adekvatan pristup osobama s invaliditetom, klimatizacija, dobra zvučna izolacija, LED rasvjeta i solari, prostor za bicikle, prostor za napuniti električno vozilo, cjelovito uređenje zgrade za budućnost, eksperiment ili laboratorij za budućnost, sve to čini Bauhaus. Novi Bauhaus poziva nas da stvaramo lijepo, održivo i za svakog dostupno, inspirirano umjetnošću i kulturom, talentima i ima li gdje ljepše pozicije za to nego kod nas u Dubrovniku i okolici. Nije nikakvo iznenađenje da je Europa prepoznala projekt TUP-a kao jedan od 20 projekata koje će financijski podržati.

Do transformacije TUP-a u novu urbanu četvrt grada, može se zaključiti iz razmišljanja gradskih vijećnika, zapravo je još dug put. Na samom smo početku, napravljeni su tek sitni koraci, no bez kvalitetne i šire rasprave, što smatraju i naši sugovornici, teško ćemo doći do obrisa njegove budućnosti.

Tekst je objavljen u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije